Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR

Başvuru Numarası : 2013/2602
Karar Tarihi : 23/1/2014

Başkan	: Serruh KALELİ
Üyeler	: Mehmet ERTEN
	Zehra Ayla PERKTAŞ
	Burhan ÜSTÜN
	Nuri NECİPOĞLU
Raportör	: Selami TURABİ
Başvurucu	: Emin AYDIN
Vekili	: Av. Murat ÖZCAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, yerel bir gazetede yazdığı köşe yazıları nedeniyle hakkında soruşturma açılarak Çine Asliye Ceza Mahkemesi tarafından hakaret ve iftira suçlarından hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesi nedeniyle ifade ve basın hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürerek tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 10/4/2013 tarihinde Çine Asliye Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm tarafından 14/11/2013 tarihinde yapılan toplantıda kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına ve başvurunun bir örneğinin Adalet Bakanlığına gönderilmesine karar verilmiştir.

5. Adalet Bakanlığı görüşünü 25/12/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

6. Adalet Bakanlığı tarafından Anayasa Mahkemesine sunulan görüş başvurucuya 7/1/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu, diyeceklerini süresi içinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, Aydın ili, Çine ilçesinde faaliyet gösteren Çine Madran Gazetesi yayın yönetmeni olup aynı zamanda gazetenin köşe yazarlığını yapmaktadır.

9. Çine Madran Gazetesinin 2/4/2012 tarihli sayısında başvurucunun "*Ucuz olmak*" başlıklı köşe yazısı nedeniyle Çine Cumhuriyet Başsavcılığınca soruşturma başlatılarak başvurucunun Çine ilçe emniyet müdür vekili H.Y'nin kişilik haklarına saldırıda bulunduğu iddiasıyla hakaret suçundan kamu davası açılmıştır.

10. Başvurucu tarafından kaleme alınan "*Ucuz olmak*" başlıklı yazı şöyledir:

*"**Ucuz olmak***

Geçenlerde değerli bir büyüğümün anlattığı fıkra, ders alınacak türdendi.

Osmanlı döneminde köyün birine asayiş memuru komutan atanmış. Komutan köy halkını küçümsüyor, erkeklerini kadınların önünde rencide ediyor, köyün önde gelenlerini alaya alıyor, kısacası kendisine verilen kamusal görevi istismar ediyormuş. Bu komutana ders vermek isteyen köyün ağası bir yemek vermiş ve yemeğe komutanı da davet etmiş.

*Yemek sırasında Ağa'nın torunlarından biri gelerek, **"Dede, yan köydekiler 35 bin lira istediler"** demiş. Ağa, **"vermeyin oğlum"** yanıtını vermiş. Bir süre sonra ikinci torun gelip, **"Dede öbür köydekiler 45 bin lira istiyorlar"** haberini getirmiş. Ağa, **"Ona da vermeyin"** talimatını vermiş. Üçüncü torun gelmiş ve **"Dede karşı köydekiler 550 bin lira istediler"** deyince; Ağa büyük bir keyifle, **"Tamam oğlum hiç durmadan, hemen verin"** demiş.*

*Bunun üzerine komutan merak etmiş ve ağaya sormuş, **"Ağam siz ne alıyorsunuz?"***

"Evlilik çağında bir torunum var, ona gelin alıyoruz"

*Komutan, **"Ağam 550 bin lira başlık parası mı?"***

"Evet"

*Komutan, **"Ağam çok değil mi, babam bile anamı 2,5 liraya almış"** deyince*

*Ağa, **"Oğlum belli zaten senin ucuz kadından olduğun"** diyerek komutana önemli bir ders vermiş.*

Bu fıkrada yaşananların benzerini günümüzde çok farklı alanlarda ve farklı şekillerde yaşıyoruz.

Kamusal yetkisini kullanarak motosikletine (son üç rakamı aynı olan) özel plaka takan kurum amirlerini, en üst makama yalakalık olsun diye yalancı şahitlik yapan kamu görevlilerini, halkın iradesi ile geldikleri makamları kendilerine çıkar temin etme ve daha da yükselme yeri görüp kaynakları çarçur edercesine kullanan siyasetçileri, makam ve mevkileriyle kendini adam sananları, halkın varlığını yok sayıp zenginin askeri, güçlünün uşağı gibi davrananları ve çok daha fazlasını ***"Ucuzlar"*** *sınıfına koyabiliriz.*

Bir de var olan gazeteleri ve gazetecileri şahsi çıkar ve çakallıkları için kullanamayan, onlar üzerinden sahtekârlıklarını topluma empoze edemeyip de alternatif oluşturmaya çalışan toplum mühendisleri ve memleket şekilcilerini de, ***"Ucuzlar"*** *sınıfına koyuyorum.*

Bu yazıdan kendine pay çıkarıp da, bugüne kadar olduğu gibi bizimle hesap görmeye çalışanları da malum grubun en başköşesine yerleştiriyorum.

Ayrıca ucuzluklarında analarının pek bir kabahati olmadığını, durumlarının kendi şahsiyetsizliklerinden, açgözlülüklerinden ve çirkin dünya hırslarından kaynaklandığını düşünüyorum.

Ucuza prim yaptırmaya çalışmak da ucuzluktur. O yüzden ucuzlardan medet ummayı bırakıp, zengin olmasalar da insanlık ve toplum yararına çok kaliteli iş ve hizmetler üreten kıymetlere değer vermeliyiz.

Ucuzlar hepimizi ucuzlatmadan!... *"*

11. Başvurucu, "*Ucuz olmak*" başlıklı yazısı nedeniyle Çine Asliye Ceza Mahkemesinin 2012/386 esas sayılı dosyasında hakaret suçundan yargılanırken aynı gazetenin 3/10/2012 tarihli sayısında başvurucunun "*Motosikletli zibidiler*" başlıklı ikinci bir köşe yazısı yayınlanmıştır.

12. Bu yazı nedeniyle başvurucu hakkında Çine Cumhuriyet Başsavcılığınca ikinci bir soruşturma başlatılmış ve yine ilçe emniyet müdür vekili H.Y'ye karşı hakaret ve iftira suçunun işlendiği iddiasıyla kamu davası açılmıştır.

13. Başvurucunun 3/10/2012 tarihli "*Motosiklikletli zibidiler*" başlıklı köşe yazısı şöyledir:

*"**Motosiklikletli zibidiler***

Alo, başkanım polisler benim oğlanı motosikletle yakalamışlar. Ehliyet yok, plaka yok, motorda hız, geçtiği yerde güzel bir kız varmış, egzozu açık, direksiyonu da yatık. Sen bir emniyet müdürünü arasan, ceza yazmasalar olur mu?"

- Alo, Mustafa Bey, rahatsız ediyorum.

- Estağfurullah. Buyur başkan!

- Bizim partili bir abinin başına bir iş gelmiş, yardımınıza ihtiyacımız var.

- Seve seve başkan, yapabileceğimiz bir şeydir inşallah.

- Sizin aranız iyidir. Şirket olarak bir dediklerini iki etmiyorsunuz. Hatta araba bile alıyorsunuz. Müdür/Amir beye söyleseniz de şu motosikleti görmezden gelseler.

- Olur başkan, konuşurum. Siz de bizim az işimizi görmüyorsunuz. Bir eksiğiniz olursa bilgimiz olsun.

Sonra motosiklet serbest kalır. Çocuk çok mutlu olur. Babası evde karısına hava atar; ***"Hanım sen, siyasetle uğraşıyorum, delegeyim, sizden çok siyasete zaman ayırıyorum diye bana kızıp söyleniyorsun ama bak gördün mü?"***

Başkan mutlu olur ve parti toplantısında gururla anlatır; ***"Filanca delegenin oğlunun motosikletini kurtardık. Mustafa Bey ve amir bey sağ olsun"***
Mustafa Bey, patrona rapor verir, ***"Abi başkanın bize artık bir gebeliği daha var. 'Halk için, mazlum için, masum için'*** *safsataları ile karşımıza zor gelir"*

Başka partilerde de benzer durumlar, benzer yollarla çözülür.

Sonra bir gün, emniyet haddini aşan bir uygulama yapar ve kadına, kıza baktıkları, laf attıkları için Çine'nin erkeklerine kahvehane önlerine oturmanın yasaklandığını duyuruverir.

Aslında tüm topluma hakaret olan bu uygulama karşısında, halkın temsilcisi olan siyasetçiler suskun kalır.

Siyasi otoritesizlik filan diye değerlendirmeyin.

Bütün suç motosikletli zibidilerindir."

14. Çine Asliye Ceza Mahkemesi iki ayrı davayı birleştirerek 9/1/2013 tarih ve E.2012/386, K.2013/16 sayılı kararıyla başvurucu hakkında, "*Ucuz olmak*" başlıklı makale nedeniyle kamu görevlisine hakaret suçundan 7.080 TL adli para cezası, "*Motosikletli zibidiler*" başlıklı makale nedeniyle iftira suçlarından 10 ay hapis ve kamu görevlisine hakaret suçundan 7.080 TL adli para cezası vererek verilen hükümlerin açıklanmasının geri bırakılmasına karar vermiştir.

15. Mahkeme kararının gerekçesi şöyledir:

"...

Mahkememizce yapılan yargılama sonucunda; İddia, sanık savunması, katılan beyanı, gazete yayınları ve internet sayfası çıktısı, Emniyet Müdürlüğü yazıları, nüfus-sabıka kaydı ile tüm dosya kapsamından; Katılanın Çine İlçe Emniyet Müdürlüğünde emniyet müdür vekili/amiri olarak görev yaptığı, sanığın ise Çine Madran Gazetesi yayın yönetmeni olduğu ve aynı gazetede ve www.cinemadran.com adlı internet sitesinde köşe yazıları yazdığı, sanığın 02/04/2012 tarihli Çine Madran Gazetesinin 3. sayfasındaki ucuz olmak başlıklı köşe yazısında ve internet sitesinde öncelikle Osmanlı dönemindeki bir olaya atıf yaparak o olayda bahsi geçen kamu görevlisine hitaben "...oğlum belli zaten senin

ucuz kadından olduğun" diyerek hikayeyi sonlandırdıktan sonra bu olayın benzerinin kamusal yetkisi olan, motosikletinin plakasının son 3 rakamının aynı olan ve özel plaka takan kurum amiri şeklinde tasvir ederek katılanın da "ucuzlar" sınıfına koyulacağını belirtmek suretiyle hakarette bulunduğu, her ne kadar köşe yazısında açıkça katılanın ismi zikredilmemiş ise de dosyaya getirtilen belgelerden de anlaşılacağı üzere katılanın emniyet müdür vekili/amiri olması, katılana ait motosikletin son 3 rakamının "888" olması, kurum amiri pozisyonunda motosikletinin son üç rakamı aynı olan sadece katılanın bulunması, Çine Kaymakamı hakkında yapılan adli soruşturmada tanık olarak ifadesinin alınmış olması karşısında sanığın köşe yazısında katılanı kastettiğinin aşikar olduğu, bu nedenle sanığın köşe yazısının herhangi bir kişiye yönelik olmadığına dair savunmasına itibar edilemeyeceği anlaşılmaktadır.

Sanık Emin Aydın' ın yukarıda anlatılan olaydan sonra 03/10/2012 tarihli Çine Madran Gazetesinin 3. sayfasındaki motosikletli zibidiler başlıklı köşe yazısında ve www.cinemadran.com adlı internet sitesinde öncelikle aslında var olmayan ve emniyet müdürü/amirinin kanuna aykırı şekilde plakasız ve sürücü belgesiz yakalanan motosikleti işlem yapmadan serbest bıraktığını ifade ederek esasen katılanın işlemediğini bildiği halde hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılmasını sağlamak amacıyla suç isnadında bulunduğu, yazısının sonlarına doğru ilçede emniyetin, haddini aşan bir uygulama yaptığını ve kadına kız baktıkları, laf attıkları için Çine'nin erkeklerine kahvehane önlerine oturmanın yasaklandığını duyurduğunu, bundaki bütün suçun motosikletli zibidilerin olduğunu dile getirdiği, Çine ilçesinde bu yönde bir uygulamanın yapıldığı, bu yazıda da yukarıda da ayrıntılı şekilde verilen bilgilerden anlaşılacağı üzere katılanı kastederek motosikletli zibidiler diyerek katılana basın yoluyla hakaret ettiği, her ne kadar sanığın yazılarında katılanın ismi açıkça belirtilmemişse de, yazıların niteliğinde ve katılanın şahsına yönelik bulunduğuna duraksanmayacak bir durum olduğu, bu halde TCK 126. maddesi gereğince hem ismi belirtilmiş ve hem de hakaret açıklanmış sayılacağından sanığın üzerine atılı katılana yönelik iftira ve kamu görevlisine basın yoluyla hakaret suçlarını işlediği anlaşılmıştır.

Sanık ve müdafi aşamalardaki savunmalarında konunun ifade özgürlüğüyle doğrudan ilgisi olması nedeniyle hukuka uygunluk nedenini oluşturan eleştiri hakkı kapsamında ve toplumun genelini ilgilendiren konularda bir olguyu dile getirdiğinden bahisle atılı suçları işlemediğini, bu bakımdan suçun unsurlarının oluşmadığını ifade etmiştir. Bilindiği üzere iç hukukumuzun parçası olan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin(AİHS) 10. maddesi ile Anayasanın 25 ve 26. maddelerinde ifade özgürlüğü en geniş anlamıyla güvence altına alınmıştır. Demokratik toplumun asli temellerinden biri olan ifade özgürlüğü toplumun ilerlemesinin ve her bireyin gelişmesinin temel koşullarından birini oluşturur. Ancak bu hak şüphesiz ki sınırsız değildir. AİHS'nin 10. maddesinin ikinci fıkrasında bu hakkın dar anlamda yorumlanmaması gereken sınırlamalara tabi olduğu hüküm altına alınmıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin yerleşik içtihatlarında, AİHS'nin 10. maddesinin halkı yakından ilgilendiren konuların basın tarafından ele alınması hususunda bile bütünüyle sınırsız bir ifade özgürlüğünün güvence altına alınmadığına işaret edilmektedir. Söz konusu maddenin ikinci fıkrası gereğince, bu özgürlüğün kullanılması beraberinde basın için de geçerli olan çeşitli "görev ve sorumluluklar" getirmektedir. Bu görev ve sorumluluklar kamu davasına konu olayda olduğu gibi özel kişilerin şöhretine

saldırı ve "başkalarının hakları"na zarar verme söz konusu olduğunda önem kazanır. İfade özgürlüğünün kullanılmasının gerektirdiği görev ve sorumluluklar dolayısıyla 10. maddenin kamu yararını ilgilendiren konularda haber vermeye ilişkin olarak gazetecilere sağladığı güvence, gazetecilerin basın etiğine uygun tarzda doğru ve güvenilir haber vermek amacıyla iyi niyetli davranmaları koşuluna tabidir(Goodwin-UK davası kararı,27.03.1996). Somut olayda "ucuz kadından olduğu" ve "motosikletli zibidi" olarak katılanı hedef alan köşe yazılarında yukarıda belirtilen ifade özgürlüğünün sınırlarını aşan, açıkça hakaret niteliği taşıyan sözcüklerin kullanılması karşısında sanığın savunmalarına itibar edilmemiş, atılı suçlardan sanığın cezalandırılmasına dair oluşan vicdani kaanate göre Türk Milleti Adına aşağıdaki şekilde hüküm kurmak gerekmiştir."

16. Başvurucu verilen karara karşı Aydın 1. Ağır Ceza Mahkemesine itirazda bulunmuş, Mahkemenin 7/3/2013 tarih ve 2013/390 Değişik İş sayılı kararı ile itirazın reddine karar verilmiştir.

17. Ret kararının gerekçesi şöyledir:

"...

Çine Asliye Ceza Mahkemesi'nin 09/01/2013 tarih ve 2012/386-2013/16 sayılı kararına sanık müdafii ve katılan vekilince itiraz edilmişse de; delillerin takdiri ve suçun hukuki nitelendirmesinin mahkememizce yapılamayacağı, hükmün ileride açıklanması durumunda ileri sürülen hususların temyiz merciince değerlendirileceği, somut zarar bulunmaması ve sanığın önceden kasıtlı bir suçtan mahkum olmaması gözetilerek CMK.231/5-6 maddesindeki şartların oluştuğu kanaatiyle itirazların ayrı ayrı reddine karar vermek gerekmiştir."

18. Ret kararı başvurucuya 2/4/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

19. 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "*Hakaret*" kenar başlıklı 125. maddesinin ilgili bölümleri şöyledir:

"(1) Bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat eden veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adlî para cezası ile cezalandırılır. Mağdurun gıyabında hakaretin cezalandırılabilmesi için fiilin en az üç kişiyle ihtilât ederek işlenmesi gerekir.

(2) Fiilin, mağduru muhatap alan sesli, yazılı veya görüntülü bir iletiyle işlenmesi hâlinde, yukarıdaki fıkrada belirtilen cezaya hükmolunur.

(3) Hakaret suçunun;

a) Kamu görevlisine karşı görevinden dolayı,

b) ...

İşlenmesi hâlinde, cezanın alt sınırı bir yıldan az olamaz."

20. 5237 sayılı Kanun'un "*Mağdurun belirlenmesi*" kenar başlıklı 126. maddesi şöyledir:

"Hakaret suçunun işlenmesinde mağdurun ismi açıkça belirtilmemiş veya isnat üstü kapalı geçiştirilmiş olsa bile, eğer niteliğinde ve mağdurun şahsına yönelik bulunduğunda duraksanmayacak bir durum varsa, hem ismi belirtilmiş ve hem de hakaret açıklanmış sayılır."

21. 5237 sayılı Kanun'un "*İsnadın İspatı*" kenar başlıklı 127. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"İsnat edilen ve suç oluşturan fiilin ispat edilmiş olması hâlinde kişiye ceza verilmez. Bu suç nedeniyle hakaret edilen hakkında kesinleşmiş bir mahkûmiyet kararı verilmesi hâlinde, isnat ispatlanmış sayılır. Bunun dışındaki hâllerde isnadın ispat isteminin kabulü, ancak isnat olunan fiilin doğru olup olmadığının anlaşılmasında kamu yararı bulunmasına veya şikâyetçinin ispata razı olmasına bağlıdır."

22. 5237 sayılı Kanun'un "*İftira*" kenar başlıklı 267. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Yetkili makamlara ihbar veya şikâyette bulunarak ya da basın ve yayın yoluyla, işlemediğini bildiği hâlde, hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idarî bir yaptırım uygulanmasını sağlamak için bir kimseye hukuka aykırı bir fiil isnat eden kişi, bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."

23. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesinin ilgili bölümleri şöyledir:

"(5) Sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza, iki yıl veya daha az süreli hapis veya adlî para cezası ise; mahkemece, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Uzlaşmaya ilişkin hükümler saklıdır. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukukî sonuç doğurmamasını ifade eder.

(6) Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için;

a) Sanığın daha önce kasıtlı bir suçtan mahkûm olmamış bulunması,

b) Mahkemece, sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılması,

c) Suçun işlenmesiyle mağdurun veya kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmesi gerekir.

Sanığın kabul etmemesi hâlinde, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmez.

(7) Açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen hükümde, mahkûm olunan hapis cezası ertelenemez ve kısa süreli olması halinde seçenek yaptırımlara çevrilemez.

(8) Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmesi halinde sanık, beş yıl süreyle denetim süresine tâbi tutulur... Denetim süresi içinde dava zamanaşımı durur.

(9) Altıncı fıkranın (c) bendinde belirtilen koşulu derhal yerine getiremediği takdirde; sanık hakkında mağdura veya kamuya verdiği zararı denetim süresince aylık taksitler halinde ödemek suretiyle tamamen gidermesi koşuluyla da hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilir.

(10) Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlenmediği ve denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklere uygun davranıldığı takdirde, açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak, davanın düşmesi kararı verilir.

(11) Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlemesi veya denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklere aykırı davranması halinde, mahkeme hükmü açıklar. Ancak mahkeme, kendisine yüklenen yükümlülükleri yerine getiremeyen sanığın durumunu değerlendirerek; cezanın yarısına kadar belirleyeceği bir kısmının infaz edilmemesine ya da koşullarının varlığı halinde hükümdeki hapis cezasının ertelenmesine veya seçenek yaptırımlara çevrilmesine karar vererek yeni bir mahkûmiyet hükmü kurabilir.

(12) Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına itiraz edilebilir.

(13) Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı, bunlara mahsus bir sisteme kaydedilir. Bu kayıtlar, ancak bir soruşturma veya kovuşturmayla bağlantılı olarak Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından istenmesi halinde, bu maddede belirtilen amaç için kullanılabilir."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

24. Mahkemenin 23/1/2014 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurucunun 10/4/2013 tarih ve 2013/2602 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

25. Başvurucu, Çine Madran Gazetesinin yayın yönetmenliğini ve aynı zamanda köşe yazarlığını yaptığını, 2/4/2012 tarihinde yazdığı "*Ucuz olmak*" ve 3/10/2012 tarihinde yazdığı "*Motosikletli zibidiler*" başlıklı köşe yazıları nedeniyle hakkında mahkemece 10 ay hapis ve iki kez 7.080 TL adli para cezasına hükmedilerek, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiğini, yazılarında emniyet müdür vekilinin ismine yer vermediğini, yaşanan olayları eleştirdiğini, yazının bütününe bakıldığında herhangi birinin kişilik haklarına saldırı amacı taşımadığının açıkça görüldüğünü, konunun ifade ve basın hürriyetiyle doğrudan ilgili olduğunu, mahkemenin bu konuda bilirkişi incelemesi yaptırmadan eksik inceleme ve araştırma sonucu karar verdiğini belirtmiştir.

26. Başvurucu ayrıca ifade ve basın özgürlüğü kapsamında; basının olayları izleme, araştırma, değerlendirme, yayma ve böylece kişileri bilgilendirme, aydınlatma ve yönlendirmede yetkili ve sorumlu olduğunu, basının görevinin toplum menfaati ile doğrudan veya dolaylı, ilgili tüm olaylar hakkında halkı objektif kurallar içinde kalarak gerçekleri yansıtacak biçimde aydınlatmak olduğunu ifade etmektedir. Düşünce ve ifade özgürlüğü ve dolayısıyla eleştiri hakkının demokratik toplumlarda vazgeçilmez bir hak olduğunu, toplumların ilerlemesi ve gelişmesi için zorunlu olduğunu, ifade özgürlüğünün sadece lehte olanlar için değil devletin veya nüfusun bir bölümünün aleyhinde olan, onları rahatsız eden haber ve düşünceler için de uygulanacağını, kendisinin iki köşe yazısının da eleştiri kapsamında kaldığını, eleştiri yapabilmenin zor bir iş olduğunu, her iki yazıda da bütün kamu görevlilerinin görevini yaparken kamusal yetkilerini amacına uygun olarak kullanmaları gerektiğine dikkat çekmek istediğini, kaleme aldığı köşe yazıları nedeniyle açılan ceza davaları sonucu verilen kararların Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde düzenlenen ifade ve basın hürriyetini ihlal ettiğini ileri sürmüş, ihlalin tespiti ile yeniden yargılanma ve tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

27. Başvurucunun ifade ve basın hürriyetinin ihlal edildiği iddialarına yönelik olarak Bakanlık görüşünde; şikâyetlerin kabul edilebilirliği açısından değerlendirme yapılırken Anayasa'nın ifade özgürlüğüne ilişkin hükümlerinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)'nin 10. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)'nin bu konudaki içtihatları ışığında yorumlanmasının doğru olacağı ifade edilmiştir.

28. Başvurucu, başvurunun kabul edilebilirliği hakkındaki Bakanlık görüşüne karşı bir diyeceğinin olmadığını, başvurusunun kabulüne karar verilmesini talep ederek esasa dair açıklamalarda bulunmuştur.

29. Başvurucunun Anayasa'nın 26. ve 28. maddesine ilişkin şikâyetlerinin açıkça dayanaktan yoksun olmadığı görülmektedir. Başka bir kabul edilemezlik nedeni de bulunmadığından başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Başvurucunun ve Bakanlığın Esasa Dair Görüşleri

30. Başvurucu, yerel bir gazetede yazdığı köşe yazıları nedeniyle hakkında soruşturma açılarak Mahkeme tarafından hakaret ve iftira suçlarından cezalandırılması ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesi nedeniyle ifade ve basın hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

31. Adalet Bakanlığı esasa dair görüşünde; AİHM kararlarına atıfla ifade özgürlüğünün toplumların ilerlemesi ve gelişmesi için esaslı koşullardan biri ve çoğulculuğun, hoşgörünün ve açık fikirliliğin gereği olduğunu, bunlar olmadan demokratik toplumdan bahsedilemeyeceğini, ifade özgürlüğünün ancak meşru amaçla sınırlandırılabileceğini, ifade özgürlüğüne müdahale olup olmadığı konusunda AİHS'in 10. maddesinde belirtilen kriterlerin uygulanmasının yerinde olacağını, bu nedenle somut olayla ilgili olarak müdahalenin yasayla öngörülmüş olup olmadığı, müdahalenin meşru amaçlara

dayanıp dayanmadığı ve müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığı temelinde inceleme yapılması gerektiğini belirtmektedir.

32. Bakanlık, AİHM içtihatları doğrultusunda ifade özgürlüğü söz konusu olduğunda sarf edilen sözlerin ulusal mahkemelerce olgusal iddia ya da değer yargısından hangisinin kapsamına gireceğinin incelenebileceğini, gazeteci ve siyasetçi özgürlüğü söz konusu olduğunda değer yargısı kavramının geniş tutularak ifade özgürlüğünü genişleten yorum yapıldığını, görüş ve yorum gibi değer yargılarının kanıtlanmaya elverişli olmadığını, gazetecilerin insanların kişilik haklarına saldırı niteliği taşıyan olgular isnat ettiğinde bu iddiasını desteklemek için güvenilir delil sunmaları gerektiğini, gazetecilik etiğine uygun biçimde davranılarak doğru ve güvenilir bilgi vermek için iyi niyetli hareket etmeye yönelik ödev ve sorumluluklarının olduğunu belirtmektedir. Sonuç olarak Bakanlık, bu çerçevede değerlendirme yapılmasını ve somut olayla ilgili olarak takdirin Anayasa Mahkemesine ait olduğunu belirtmiştir.

33. Başvurucu bakanlık görüşüne karşı; ifade özgürlüğü konusunda AİHS'nin 10. maddesi ve AİHM kararları doğrultusunda inceleme yapılmasının uygun olacağını, AİHM içtihatlarına göre gazetecilerin halkın gözü kulağı olma rolü dikkate alındığında verilen cezaların bu rolün icrasını engelleme riski taşıdığını, yazısının tamamen genel nitelik arz eden bir değer yargısı yazısı olduğunu ve kimseyi hedef almadığını, verilen cezanın haksız olduğunu ayrıca emniyet müdür vekilinin kendisi hakkında 30.000 TL tazminat davası açtığını, mahkemece aleyhine 10.000 TL tazminata hükmedildiğini, kararın temyiz aşamasında olduğunu, kendisine bu tazminat nedeniyle 14.752.02-TL haciz yapıldığını, aracına sabah saatlerinde emniyet tarafından haczin infazı işlemi yapılarak aracın işyerinin önünden alınıp emniyete götürüldüğünü, kendisinin yazı yazmaktan çekinir hale geldiğini belirtmiştir.

34. Ayrıca başvurucu *"Ucuz olmak"* başlıklı yazı içeriği ile ilgili olarak; makaleye fıkra ile başlandığını, fıkrada geçen asayiş komutanı ile emniyet müdür vekili arasında irtibat kurmanın doğru olmadığını, kendisinin bu fıkrada geçen olayları örnekseme yöntemiyle günümüze uyarladığını, motosikletin örnek olarak verildiğini, gazetenin ve internet sitesinin istatistiklerine bakıldığında 126 ülkeden ve 42 ilden takip edildiğini, motosikletinin son üç rakamı aynı olan araç sahibinin niçin sadece Çine ilçesinin baz alınarak değerlendirme yapıldığını anlayamadığını, yazısını genel olarak dünyada ve ülkede takip eden tüm kişileri dikkate alarak kaleme aldığını, bu nedenle küçük bir ilçe olan Çine'de sadece bir kişinin motosikletinin son üç rakamının aynı olduğu yönündeki tespite itiraz ettiklerini, tüm Türkiye'de plakasının son üç rakamı aynı olan kurum amirlerinin tespit edilmesini mahkemeden talep ettiklerini ancak mahkemenin bu taleplerini kabul etmediğini, yazıda motosiklet aracının en küçük motorlu araç olması sebebiyle örnek olarak verildiğini, herhangi bir şahıs ve kurumu doğrudan hedef almadığını ifade etmiştir.

35. Başvurucu *"Motosikletli zibidiler"* başlıklı yazısıyla ilgili olarak; Çine ilçesinde yapılan bir uygulamayı eleştirmek maksadıyla makaleyi kaleme aldığını zira Çine ilçesi Emniyet Müdürü A.T.T'nin Aydın Denge Gazetesine verdiği *"Çine'de motosiklet terörü vardı"* başlıklı basına yansıyan demecinde; *"...Özellikle Çine'de motosiklet terörü vardı. İşin üzerine gittik... O uygulamaya devlette hatırı sayılır kademelerde bulunan insanlar tarafından "bizi çok sıkıştırıyorsunuz, vatandaşla neden uğraşıyorsunuz, başka yapacak iş mi kalmadı, motosikletleri neden bağlıyorsunuz" gibi serzenişler oldu."* diyerek kendisinin kaleme aldığı eleştiriyi doğruladığını, Çine'deki kahvehane önlerine erkeklerin oturmalarının yasaklanmasını eleştirdiğini ve bu uygulamayı kamuoyunda tartışmaya açtığını, yazısının amacının düşünmeye yönlendirici tartışmalar açmak, yöneticileri

eleştirmek ve bu surette denetleyerek basının görev ve sorumluluğunu yerine getirmek olduğunu, bireysel olarak kimseyi hedef almadığını, tamamen değer yargılarını ifade ettiğini, eleştiri sınırını aşmadığını, verilen cezaların ağır olduğunu, ifade ve basın özgürlüğünün ihlal edildiğini belirtmiştir.

b. Genel İlkeler

36. Anayasa'nın "*Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması*" kenar başlıklı 13. maddesi şöyledir:

> *"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."*

37. Anayasa'nın "*Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti*" kenar başlıklı 26. maddesi şöyledir:

> *"Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. ...*
>
> *Bu hürriyetlerin kullanılması, milli güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir.*
>
> *Haber ve düşünceleri yayma araçlarının kullanılmasına ilişkin düzenleyici hükümler, bunların yayımını engellememek kaydıyla, düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin sınırlanması sayılmaz.*
>
> *Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir."*

38. Anayasa'nın "*Basın hürriyeti*" kenar başlıklı 28. maddesinin ilgili bölümleri şöyledir:

> *"Basın hürdür, sansür edilemez. ...*
>
> *Devlet, basın ve haber alma hürriyetlerini sağlayacak tedbirleri alır.*
>
> *Basın hürriyetinin sınırlanmasında, Anayasanın 26 ve 27'nci maddeleri hükümleri uygulanır.*
>
> *..."*

39. 9/6/2004 tarih ve 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 3. maddesi şöyledir:

"Basın özgürdür. Bu özgürlük; bilgi edinme, yayma, eleştirme, yorumlama ve eser yaratma haklarını içerir.

Basın özgürlüğünün kullanılması ancak demokratik bir toplumun gereklerine uygun olarak; başkalarının şöhret ve haklarının, toplum sağlığının ve ahlakının, milli güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği ve toprak bütünlüğünün korunması, Devlet sırlarının açıklanmasının veya suç işlenmesinin önlenmesi, yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması amacıyla sınırlanabilir."

40. Anılan düzenlemeler uyarınca ifade özgürlüğü, sadece "düşünce ve kanaate sahip olma" özgürlüğünü değil aynı zamanda sahip olunan "düşünce ve kanaati (görüşü) açıklama ve yayma", buna bağlı olarak "haber veya görüş alma ve verme" özgürlüklerini de kapsamaktadır. Bu çerçevede ifade özgürlüğü bireylerin serbestçe haber ve bilgilere, başkalarının fikirlerine ulaşabilmesi, edindiği düşünce ve kanaatlerden dolayı kınanamaması ve bunları tek başına veya başkalarıyla birlikte çeşitli yollarla serbestçe ifade edebilmesi, anlatabilmesi, savunabilmesi, başkalarına aktarabilmesi ve yayabilmesi anlamına gelir.

41. İfade özgürlüğü, demokratik toplumun temellerinden biri olup toplumun gelişmesi ve bireyin kendini geliştirmesi ve gerçekleştirmesi için vazgeçilmez koşullar arasında yer alır. Hakikat ışığı fikirlerin çarpışmasından doğar. Bu bağlamda toplumsal ve siyasal çoğulculuğu sağlamak, her türlü düşüncenin barışçıl bir şekilde ve serbestçe ifadesine bağlıdır. Aynı şekilde birey özgün kişiliğini düşüncelerini serbestçe ifade edebildiği ve tartışabildiği bir ortamda gerçekleştirebilir. İfade özgürlüğü, kendimizi ve başkalarını tanımlamada, anlamada ve algılamada, bu çerçevede başkalarıyla ilişkilerimizi belirlemede ihtiyaç duyduğumuz bir değerdir.

42. İfade özgürlüğünün sözü edilen toplumsal ve bireysel işlevini yerine getirebilmesi için, AİHM'nin de ifade özgürlüğüne ilişkin kararlarında sıkça belirttiği gibi, sadece toplumun ve devletin olumlu, doğru ya da zararsız gördüğü *"haber"* ve *"düşüncelerin"* değil, devletin veya halkın bir bölümünün olumsuz ya da yanlış bulduğu, onları rahatsız eden haber ve düşüncelerin de serbestçe ifade edilebilmesi ve bireylerin bu ifadeler nedeniyle herhangi bir yaptırıma tabi tutulmayacağından emin olmaları gerekir. İfade özgürlüğü, çoğulculuğun, hoşgörünün ve açık fikirliliğin temeli olup bu özgürlük olmaksızın *"demokratik toplumdan"* bahsedilemez (bkz. *Handyside/Birleşik Krallık*, B.No: 5493/72, 7/12/1976, §49).

43. Anayasa'da sadece düşünce ve kanaatler değil, ifadenin tarzları, biçimleri ve araçları da güvence altına alınmıştır. Anayasa'nın 26. maddesinde düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğünün kullanımında başvurulabilecek araçlar *"söz, yazı, resim veya başka yollar"* olarak ifade edilmiş ve *"başka yollar"* ifadesiyle her türlü ifade aracının anayasal koruma altında olduğu gösterilmiştir.

44. Bu bağlamda ifade özgürlüğü, Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerin önemli bir kısmı ile doğrudan ilişkilidir. Görsel ve yazılı medya araçları yoluyla fikir, düşünce ve haberlerin yayılmasını güvence altına alan basın özgürlüğü de düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğünün kullanılma araçlarından biridir. Basın özgürlüğü, AİHS'de ifade özgürlüğüne ilişkin 10. maddenin altında koruma altına alınmışken, Anayasa'nın 28-32. maddelerinde özel olarak düzenlenmiştir.

45. Basın özgürlüğü, gazete, dergi, kitap gibi araçlar ile düşünce ve kanaatleri açıklama, yorumlama, bilgi, haber ve eleştirilerin yayın ve dağıtım haklarını kapsar (bkz.

AYM, E.1996/70, K.1997/53, K.T. 5/6/1997). Basın özgürlüğü düşüncenin iletilmesini ve dolaşımını gerçekleştirerek bireyin ve toplumun bilgilenmesini sağlar. Çoğunluğa muhalif olanlar da dâhil olmak üzere düşüncelerin her türlü araçla açıklanması, açıklanan düşünceye paydaş sağlanması, düşünceyi gerçekleştirmek ve gerçekleştirme konusunda ikna etmek çoğulcu demokratik düzenin gereklerindendir. Bu itibarla düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğü ile basın özgürlüğü demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemdedir. Basın özgürlüğü bir yönüyle halkı ilgilendiren haber ve görüşleri iletme özgürlüğü iken diğer yönüyle de halkın bu bilgi ve görüşleri alma hakkıyla yakından ilgilidir.

46. Demokratik bir sistemde, kamu gücünü elinde bulunduranların yetkilerini hukuki sınırlar içinde kullanmalarını sağlamak açısından basın ve kamuoyu denetimi en az idari ve yargısal denetim kadar etkili bir rol oynamakta ve önem taşımaktadır. Halk adına kamunun gözcülüğü işlevini gören basının işlevini yerine getirebilmesi özgür olmasına bağlı olduğundan basın özgürlüğü, herkes için geçerli ve yaşamsal bir özgürlüktür(bkz. AYM, E.1997/19, K.1997/66, K.T. 23/10/1997),(benzer yöndeki AİHM kararları için bkz. *Lingens/Avusturya*, B. No: 9815/82, 8/7/1986, § 41;*Özgür radyo-Ses Radyo Televizyon Yapım ve Tanıtım AŞ/Türkiye*, B. No: 64178/00, 64179/00, 64181/00, 64183/00, 64184/00, 30/3/2006 § 78; *Erdoğdu ve İnce/Türkiye*, B. No: 25067/94, 25068/94, 8/7/1999, § 48;*Jersild/Danimarka*, B.No: 15890/89, 23/9/1994, §31).

47. Düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğünü tamamlayan ve onun kullanılmasını sağlayan basın özgürlüğü de düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğü gibi mutlak ve sınırsız değildir. Yukarıda belirtilen toplumsal işlevini yerine getirebilmesi için basının özgür olması kadar sorumluluk bilinci ile hareket etmesi de şarttır. Bu bağlamda geniş halk kitlelerinin düşünce ve kanaatleri üzerinde etki yapan ve onları harekete geçirebilen basının basın etik kurallarına uyması, bireylerin hak ve özgürlüklerini ihlal edecek tutum ve davranışlardan kaçınması gerekir. Nitekim Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinin koruma altına aldığı düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti ile basın hürriyeti Anayasa'nın 13. maddesindeki koşullara uygun olarak, bu maddelerde belirtilen sebeplerle sınırlandırılabilir. Anayasa'nın 13. maddesine göre temel hak ve özgürlüklere yönelik sınırlamalar ancak kanunla yapılabilir ve demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı gibi hak ve özgürlüklerin özlerine de dokunamaz.

48. İfade ve basın özgürlüğüne yönelik sınırlamalar konusunda devletin ve kamu makamlarının takdir yetkisine sahip olduğu belirtilmelidir. Ancak bu takdir alanı da Anayasa Mahkemesinin denetimine tabidir. Demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk, ölçülülük ve öze dokunmama kriterleri çerçevesinde yapılacak denetimde genel ya da soyut bir değerlendirme yerine, ifadenin türü, şekli, içeriği, açıklandığı zaman, sınırlama sebeplerinin niteliği gibi çeşitli unsurlara göre farklılaşan ayrıntılı bir değerlendirme yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Öze dokunmama ya da demokratik toplum gereklerine uygunluk kriterleri, öncelikle ifade hürriyeti üzerindeki sınırlamaların zorunlu ya da istisnai tedbir niteliğinde olmalarını, başvurulabilecek en son çare ya da alınabilecek en son önlem olarak kendilerini göstermelerini gerektirmektedir. Nitekim AİHM de demokratik toplumda gerekli olmayı, "*zorlayıcı sosyal ihtiyaç*" şeklinde somutlaştırmaktadır. Buna göre, sınırlayıcı tedbir, zorlayıcı bir sosyal ihtiyacın karşılanması ya da gidilebilecek en son çare niteliğinde değilse, demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun bir tedbir olarak değerlendirilmemektedir. Aynı şekilde zorlayıcı sosyal ihtiyacın varlığı araştırılırken de soyut bir değerlendirme yapılmayıp, ifade ortamına dahil olan ifade edenin sıfatı, hedef alınan kişinin kimliği, tanınmışlık düzeyi, ifadenin içeriği, ifadelerin kamuoyunu ilgilendiren genel yarara ilişkin bir tartışmaya sağladığı katkı gibi çeşitli hususlar göz önünde bulundurulmalıdır. (Bu konudaki AİHM kararları için bkz. *Axel Springer AG / Almanya*,

[BD], B.No: 39954/08, 7/2/2012; *Von Hannover/Almanya* (no.2) [BD], 40660/08 ve 60641/08, 7/2/2012)

49. İfade ve basın özgürlüğüne yapılacak müdahalenin haklılığı konusunda "*hedef alınan kişinin kimliği ve ifadenin içeriği*" üzerinde ayrıca durulması gerekmektedir. Kişilerin hak ve şöhretlerinin korunması kapsamında ifade özgürlüğüne müdahalenin demokratik toplumlarda gerekliliği konusunda sade vatandaşlarla, kamuya mal olmuş kişileri, kamu görevlileriyle siyasetçileri birbirlerinden ayırarak değerlendirmeler yapmak gereklidir. Kamuya mal olmuş kişilerin özellikle siyasetçilerin ve gazetecilerin şöhreti söz konusu olduğunda toplumun bu kişilerle ilgili olarak haber alma hakkı da dikkate alınarak daha fazla eleştiriye tahammül etmeleri gerektiği ve bu alanda basın özgürlüğünden daha geniş olduğu, kamu görevlileriyle ilgili haber ve yorumlarda kamu görevlilerinin görevlerini layıkıyla yerine getirebilmeleri için kamu güvenine sahip olmaları gerektiği, bunun ise kamu görevlilerinin asılsız suçlamalara karşı korunmakla sağlanabileceği gözden uzak tutulmamalıdır.

50. İfadelerin içeriği konusunda ise sarf edilen söz, yazı, resim ve benzeri şeylerin olgusal iddia ya da değer yargısı olup olmadığına göre bir incelemenin yapılması gerektiği, değer yargısı ifade eden görüş ve yorumların kanıtlanmaya elverişli olmadığı, gazetecilerin insanların kişilik haklarına saldırı niteliği taşıyan olgular isnat ettiğinde bu iddialarını desteklemek için güvenilir delil sunmaları gerektiği, basın etik kurallarına uygun biçimde davranarak doğru ve güvenilir bilgi vermek için iyi niyetli hareket etmeye yönelik ödev ve sorumluluklarının olduğu unutulmamalıdır. İlke olarak demokratik toplumda şiddet çağrısı veya nefret söylemlerinin varlığı hâlinde kamu makamlarınca meşru amaç ve araçlarla ve ölçülü olmak kaydıyla ifade ve basın özgürlüğüne müdahalede bulunulabileceği, nefreti ve şiddeti teşvik eden hatta meşru sayan her türlü ifadeye yaptırım uygulanmasının ve bunların önlenmesinin gerekli olduğu ifade edilmelidir.

51. Müdahalenin haklı sebeplere dayanarak, hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması sırasında hakların özüne dokunulmaması ve ölçülü olunması gerekmektedir. Hakkın amacına uygun şekilde kullanımını son derece zorlaştıran, ciddi suretle güçleştiren, örtülü bir şekilde kullanılamaz hale koyan ve etkisini ortadan kaldıran sınırlamalar öze dokunur niteliktedir (bk. AYM, E.2006/121, K.2009/90, K.T. 18/6/2009). Sınırlama amacı ile aracı arasında adil bir dengenin gözetilmesi şeklinde tarif edilen ölçülülük ilkesi ile daha az sınırlayıcı ya da daha hafif tedbirlerle sınırlama amacına ulaşılması mümkün olduğu halde hak ve hürriyetleri daha çok sınırlayan, haklardan yararlanacak kişilere daha ağır yükümlülükler getiren düzenlemelerin önlenmesi amaçlanmaktadır. Dolayısıyla belli bir amaca ulaşmak için alınan sınırlayıcı tedbir, gereğinden ağır ve katı ise o sınırlama ölçülü olmayacağı gibi demokratik toplum düzenine de uygun bir sınırlama olmayacaktır.

52. İfade ve basın özgürlüğünün sınırlandırılmasında başvurulabilecek Anayasa'nın 26., 27. ve 28. maddelerinde yer alan özel sınırlama sebepleri bulunmaktadır. Bu kapsamda Anayasa'nın 28. maddesinin üçüncü fıkrasında basın özgürlüğünün sınırlanmasında 26. ve 27. madde hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. Böylece basın özgürlüğü, düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğü ile ilgili genel hüküm niteliğindeki 26. maddedeki ve sanatsal ve akademik ifadelerle ilgili 27. maddedeki sınırlama rejimine tabi tutulmuştur. Basın özgürlüğüne yönelik diğer sınırlamalar ise 28. maddenin dördüncü ve izleyen fıkralarında yer almaktadır. 26. maddeye göre ifade özgürlüğünün sınırlandırılma nedenlerinden birisi de başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunmasıdır.

53. Bireyin şeref ve itibarı, Anayasa'nın 17. maddesinde yer alan "*manevi varlık*" kapsamında yer almaktadır. Devlet, bireyin manevi varlığının bir parçası olan şeref ve itibara keyfi olarak müdahale etmemek ve üçüncü kişilerin saldırılarını önlemekle yükümlüdür. Üçüncü kişilerin şeref ve itibara müdahalesi, birçok ihtimalin yanında, görsel ve işitsel yayınlar yoluyla da olabilir. Bir kişi görsel ve işitsel yayın yoluyla bir kamuoyu tartışması çerçevesinde eleştirilmiş olsa dahi o kişinin şeref ve itibarı manevi bütünlüğünün bir parçası olarak değerlendirilmelidir (B.No: 2013/1123, 2/10/2013, § 33).

54. Bireylerin maddi ve manevi varlığına üçüncü kişilerin müdahalelerine karşı etkili mekanizmalar kurma çerçevesinde Devletin pozitif yükümlülüğü, mutlaka cezai soruşturma ve kovuşturma yapılmasını gerekli kılmaz. Üçüncü kişilerin haksız müdahalelerine karşı bireyin korunması hukuk muhakemesi yoluyla da mümkündür. Nitekim üçüncü kişilerce şeref ve itibara yapılan müdahaleler için ülkemizde hem cezai hem de hukuki koruma öngörülmüştür. Hakaret ceza hukuku anlamında suç, özel hukuk anlamında ise haksız fiil olarak nitelendirilmekte ve tazminat davasına konu edilebilmektedir. Dolayısıyla bireyin, üçüncü kişilerce şeref ve itibarına müdahale edildiği iddiasıyla, hukuk davası yoluyla da bir giderim sağlaması mümkündür (B.No: 2013/1123, 2/10/2013, § 35). Mahkemelerce ifade ve basın özgürlüğüne müdahalede bulunulurken basının düşüncenin iletilmesi ve yayılmasındaki rolü, bireyin ve toplumun bilgilenmesine sağladığı katkı ve bu anlamda çoğulcu demokratik düzenin vazgeçilmez unsurlarından olduğu gözetilerek ifade edilen söz, yazı, resim ve benzeri şeylerin içeriğinde şiddet çağrısı veya nefret söylemi olmadığı sürece kişilerin cezai soruşturmalara maruz kalmamalarına dikkat edilmeli, özellikle hapis cezası vermekten kaçınılarak haksız müdahalelere karşı bireyin korunmasında diğer tedbirlere öncelik verilmelidir.

55. İfade özgürlüğü konusunda devletin pozitif ve negatif yükümlülükleri bulunmaktadır. Kamu makamları negatif yükümlülük kapsamında Anayasa'nın 13. ve 26. maddeleri kapsamında zorunlu olmadıkça ifadenin açıklanmasını ve yayılmasını yasaklamamalı ve yaptırımlara tabi tutmamalı; pozitif yükümlülük kapsamında ise ifade özgürlüğünün gerçek ve etkili korunması için gereken tedbirleri almalıdır (benzer yöndeki AİHM görüşü için bkz. *Özgür Gündem/Türkiye,* B.No:23144/93, 16/3/2000, §43).

56. Devletin, bireylerin maddi ve manevi varlığının korunması ile ilgili pozitif yükümlülükleri çerçevesinde şeref ve itibarın korunması hakkı ile diğer tarafın Anayasa'da güvence altına alınmış olan ifade özgürlüğünden yararlanma hakkı arasında adil bir denge kurması gerekir (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. *Von Hannover/Almanya* (no.2) [BD], 40660/08 ve 60641/08, 7/2/2012, § 99). Bu denge kurulurken Anayasanın 13. ve 26. maddeleri kapsamında kanunen öngörülen sınırlı sebeplerle ve meşru amaçlarla, demokratik toplum düzeninin gerekleri gözetilerek, sınırlama amacı ile aracı arasında ölçülü bir dengenin gözetilmesi ve hakkın özüne dokunulmaması gereklidir.

57. Nitekim AİHM, *Axel Springer AG* davasında ifade özgürlüğü ile başkalarının şöhretinin çatışması hâlinde çatışan menfatlerin dengelenip dengelenmediğini, dolayısıyla müdahalenin demokratik toplumda gerekli ve orantılı olup olmadığını belirlemeye yönelik bazı kriterler geliştirmiştir. Bu kriterler; a) basında yer alan yazı veya ifadelerin kamuoyunu ilgilendiren genel yarara ilişkin bir tartışmaya sağladığı katkı, b) hedef alınan kişinin tanınmışlık düzeyi ve yazının amacı, c) ilgili kişinin yayından önceki davranışı, d) bilginin elde edilme yöntemi ve doğruluğu, e) yayının içeriği, biçimi ve sonuçları ve f) yaptırımın ağırlığı olarak ifade edilmiştir (bkz. *Axel Springer AG/Almanya,* [BD], B.No: 39954/08, 7/2/2012).

58. Bu kriterlerden özellikle "yazının hedef aldığı kişinin kimliği ve yazının amacı"nın özel önemi bulunmaktadır. Zira AİHM, başkalarının şöhret ve haklarının korunması kapsamında ifade özgürlüğüne müdahalenin demokratik toplumlarda gerekliliği konusunda sade vatandaşlarla, kamuya mal olmuş kişileri, kamu görevlileriyle siyasetçileri birbirlerinden ayırarak değerlendirmeler yapmaktadır. Özellikle ifade özgürlüğü ile başkalarının hak ve şöhret değerlerinin çatışması hâlinde eğer şöhreti söz konusu olan kişi sade vatandaş ise korumayı üst düzeyde şöhretten yana tutmakta, siyasetçinin şöhreti söz konusu ise ilke olarak tercihini ifade özgürlüğünden yana kullanmaktadır.

59. AİHM, kamu görevlileriyle ilgili olarak farklı bir tutum sergilemektedir. Kamu görevlilerinin kabul edilebilir eleştiri sınırını, sade vatandaşlar gibi görmese de siyasetçiler için kabul edilen eleştiri sınırı kadar geniş olmadığını, kamu görevlilerinin görevlerini layıkıyla yerine getirebilmeleri için kamu güvenine sahip olmaları gerektiğini, bunun ise kamu görevlilerini asılsız suçlamalara karşı korumakla sağlanabileceğini vurgulamaktadır (bkz.*Steur/Hollanda*,B.No: 39657/98, 28/10/2003, §40; *Lesnik/Slovakya,* B.No: 35640/97, 11/3/2003, §53). Mahkeme ayrıca basının ifade özgürlüğünü kullanırken görev ve sorumluluklarına uygun davranmak zorunda olduğunu, bu görev ve sorumluluklar kapsamında yayımlanan haberlerin bireylerin şeref ve hakları üzerinde ağır etkiler yaratma riski nedeniyle "*başkalarının şeref ve haklarının korunması*"yla ilgili konulmuş sınırlara dikkat edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır (bkz.*Observer ve Guardian/Birleşik Krallık,* B.No: 13585/88, 26/11/1991).

60. Kişilerin hak ve şöhretlerinin korunması ile ifade ve basın özgürlüğü arasındaki adil dengenin kurulması konusunda "yayının içeriği" kriterinde AİHM, ilke olarak nefret ve şiddete teşvik söylemlerinin varlığı hâlinde kamu makamlarınca meşru amaçla ve orantılı olmak kaydıyla ifade ve basın özgürlüğüne müdahalede bulunulabileceğini, demokratik toplumlarda "*formaliteleri*", "*koşulları*", "*kısıtlamaları*" veya "*müeyyideleri*" izlenen meşru amaçla orantılı olmak kaydıyla, hoşgörüsüzlük de dahil olmak üzere, nefreti teşvik eden, hatta meşru sayan her türlü ifadeye yaptırım uygulanmasının ve hatta bunların önlenmesinin gerekli olduğunu ifade etmektedir (bkz. *Sürek/Türkiye,* (No:1), B.No: 26682/95, 8/7/1999, § 62; *Jersild/Danimarka,* B.No: 15890/89, 23/9/1994).

61. Anayasa Mahkemesi, müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığını, müdahalede bulunulurken hakkın özüne dokunulup dokunulmadığını, ölçülü davranılıp davranılmadığını ve ifade ve basın özgürlüğü ile başkalarının hak ve şöhret değerlerinin çatışması hâlinde adil bir dengenin kurulup kurulmadığını her olayın kendine has özelliklerine göre takdir edecektir.

c. Genel İlkelerin Somut Olaya Uygulanması

62. Somut olayda başvurucu, yerel gazetede yazdığı iki köşe yazısı nedeniyle hakkında verilen mahkûmiyet hükümlerinin geri bırakılması kararı nedeniyle ifade ve basın hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmektedir. Genel ilkelerin açıklanmasından sonra bu genel ilkelerin somut olaya uygulanması sırasında ifade ve basın özgürlüğüne "*müdahale olup olmadığı*", müdahale varsa "*müdahalenin haklı sebeplere dayanıp dayanmadığı*", haklı sebep varsa "*müdahalenin demokratik toplum düzeni için gerekli olup olmadığı ve ölçülü olup olmadığı*" hususları değerlendirilecektir.

63. Müdahalenin varlığı konusunda öncelikle hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumunun ifade ve basın özgürlüğüne müdahale teşkil edip etmediği hususu açıklığa kavuşturulmalıdır. Zira derece mahkemesi tarafından başvurucu, iftira ve hakaret

suçlarından 10 ay hapis ve iki kez 7.080 TL adli para cezasıyla cezalandırılmış ve neticede verilen mahkûmiyet hükümlerinin geri bırakılmasına karar verilmiştir

64. 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinde düzenlenen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kurumu, niteliği gereği mahkûmiyet kararı olmayıp denetim süresi içinde kasten yeni bir suçun işlenmemesi ve yükümlülüklere uygun davranılması halinde, geri bırakılan hükmün ortadan kaldırılarak kamu davasının aynı Kanun'un 223. maddesi uyarınca düşürülmesi sonucu doğuran bir uygulamadır.

65. Hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen durumlarda sanığın suçlu olduğu konusunda ulaşılmış bir vicdani kanaat bulunmakta ve bu kanaat "*kasten yeni bir suç*" işlenmemesi şartına bağlı olarak hüküm ifade etmemektedir. Gerçekten, hükmün açıklanmasının geri bırakılması, mahkûmiyet konusunda vicdani kanaate ulaşmış mahkemenin, buna ilişkin hükmü açıklamayı belirli bir süre ertelemesini, bu süre zarfında hükmün sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmamasını ve bu süre sonunda kişinin başka suç işlememesi halinde açıklanması geri bırakılan hükmün ortadan kaldırılarak davanın düşmesine, denetim süresi içerisinde yeni bir suç işlenmesi hâlinde ise geri bırakılan hükmün aynen açıklanmasına karar verilmesini ifade eder. Bu sebeple hükmün açıklanmasının geri bırakılmasıyla sonuçlanan ceza davalarında kişiler bir ceza tehdidi altında kaldığından bu kararlar mahkûmiyet olarak değerlendirilmeseler bile ifade ve basın hürriyetine müdahale olarak kabul edileceği açıktır.

66. Somut olayda başvurucu hakkında ceza soruşturması açılmış, ceza soruşturması kovuşturma aşamasına geçmiş ve neticede mahkeme tarafından mahkûmiyet hükmü verilerek verilen hükümlerin açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiştir. Dolayısıyla ortada ifade ve basın hürriyetine mahkeme kararı yoluyla yapılan müdahale bulunmaktadır.

67. Çine Asliye Ceza Mahkemesince ifade ve basın özgürlüğüne yapılan müdahale 5237 sayılı Kanun ile düzenlenen hakaret ve iftira suçları (bkz: §§19-22) nedeniyle yapılmış olup bu suçların ve özellikle hükmün açıklanmasının geri bırakılması hükümlerinin hukuki düzenlenişine karşı başvurucu tarafından ileri sürülen bir itiraz bulunmamaktadır. Dolayısıyla başvurucunun ifade ve basın özgürlüğüne yönelik müdahalenin kanun tarafından öngörüldüğü açıktır.

68. Müdahaleyi gerektiren meşru amaca bakıldığında hakaret ve iftira suçlarının Anayasa'nın 17. ve 26. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başkalarının şöhret ve haklarının korunması amacıyla hüküm altına alındığı ve somut olayda kamu makamlarının ifade özgürlüğüne bu amaçla müdahalede bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle müdahalenin meşru bir amacının olduğu görülmektedir.

69. Müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığı ve müdahalede bulunulurken ölçülü davranılıp davranılmadığı konusunda hangi genel ilkelerden hareket edileceği yukarıda belirtilmişti (§§ 48-51). Bu genel ilkelerin somut olayda uygulanması sırasında dikkat edilmesi gereken en önemli husus, ifade ve basın özgürlüğü ile başkalarının hak ve şöhret değerlerinin çatışması hâlinde adil ve ölçülü bir dengenin nasıl kurulacağı konusudur. Somut olayda, başvurucunun iki köşe yazısı nedeniyle ilçe emniyet müdür vekilinin şöhret ve kişilik haklarına saldırıda bulunulduğu gerekçesiyle açılan iftira ve iki ayrı hakaret davaları nedeniyle başvurucunun iftira suçundan 10 ay hapis ve hakaret suçlarından iki kez 7.080 TL adli para cezasına mahkûmiyetine ve verilen mahkûmiyet hükümlerinin açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiği görülmektedir. Dolayısıyla ortada iki ayrı yazı ve iki ayrı yazı nedeniyle verilen cezalar bulunmaktadır. Bu sebeple iki ayrı yazı nedeniyle verilen cezaların demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığı,

yazıların içerikleri de dikkate alınarak genel ilkeler ışığında çatışan haklar arasında adil ve ölçülü bir dengenin kurulup kurulmadığı hususlarının ayrı ayrı değerlendirilmesinde yarar görülmektedir.

i. "*Ucuz olmak*" başlıklı köşe yazısı yönünden

70. Başvurucu tarafından kaleme alınan *"Ucuz olmak"* başlıklı yazı nedeniyle hakaret suçundan Çine Asliye Ceza Mahkemesi tarafından 7.080 TL adli para cezası verilmiş ve verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiştir. Yerel Mahkeme gerekçesinde; başvurucunun 2/4/2012 tarihli Çine Madran Gazetesinin üçüncü sayfasındaki *"Ucuz olmak"* başlıklı köşe yazısında, Osmanlı döneminde bir komutanla bir ağa arasında yaşandığı hikaye edilen ve ağanın olayda bahsi geçen kamu görevlisine hitaben "*...oğlum belli zaten senin ucuz kadından olduğun*" dediği, akabinde bu olayın benzerinin kamusal yetkisi olan, motosikletinin plakasının son üç rakamı aynı olan ve özel plaka takan kurum amiri şeklinde tasvir ederek katılan emniyet müdürünün *"ucuzlar"* sınıfına koyulacağını belirtmek suretiyle hakarette bulunduğu, her ne kadar köşe yazısında açıkça katılanın ismi zikredilmemiş ise de dosyaya getirtilen belgelerden de anlaşılacağı üzere katılanın emniyet müdür vekili/amiri olması, katılana ait motosikletin son üç rakamının "888" olması, kurum amiri pozisyonunda motosikletinin son üç rakamı aynı olan sadece katılanın bulunması, Çine Kaymakamı hakkında yapılan adli soruşturmada tanık olarak ifadesinin alınmış olması karşısında sanığın köşe yazısında katılanı kastettiğinin aşikar olduğu, bu nedenle başvurucunun köşe yazısının herhangi bir kişiye yönelik olmadığı savunmasına itibar edilemeyeceği sonuç ve kanaatine varıldığı belirtilmektedir.

71. Dosyanın incelenmesinde; mağdurun Çine Emniyet Müdürlüğünde müdür vekili olarak görev yaptığı, *"Ucuz olmak"* isimli yazının başlığının Osmanlı döneminde geçen bir hikayeden esinlenerek konulduğu, hikayede köye atanan ve asayişten sorumlu bir komutan ile köy ağası arasında geçen konuşmaların yer aldığı, komutanın annesinin başlık parasının az olması sebebiyle köy ağasının komutana *"...oğlum belli zaten senin ucuz kadından olduğun*" dediği hikaye edilmektedir. Yazar bu hikayeden esinlenerek *"ucuzlar sınıfı"*nı günümüze uyarlamış ve ucuzlar sınıfına giren kimseler olarak; kamu yetkisini kullanarak motosikletine özel plaka takan kurum amirlerini, üst makama yalakalık yapmak için yalancı şahitlik yapan kamu görevlilerini, halkın iradesiyle geldikleri makamları kendi çıkarları için kullanan siyasetçileri, halkı yok sayıp zenginin askeri, güçlünün uşağı gibi davrananları, gazeteleri ve gazetecileri şahsi çakallıkları için kullanamayan, sahtekarlıklarını topluma empoze edemeyip de alternatif oluşturmaya çalışan toplum mühendislerini, yazıdan kendisine pay çıkarıp kendisiyle hesap gören kişileri gördüğünü, sonuç olarak bu kişilerin ucuz olmalarında kabahatin annelerinde değil de, kamusal yetkiyi kötüye kullanmaları, şahsiyetsiz oluşları, açgözlü ve çirkin dünya hırslıları olmaları nedeniyle kendilerinde olduğu belirtilmektedir.

72. Makale bir bütün olarak değerlendirildiğinde bazı kamu görevlilerinin yetkilerini kullanma biçimine yönelik eleştiri amacı taşıdığı görülmektedir. Başvurucu söz konusu yazıda bu eleştirilerini "*ucuz olmak*" kavramı üzerinden kurgulamıştır. Bu kavramın kişileri değersizleştirme amacıyla kullanıldığı açıktır. Ayrıca yazının başında anlatılan hikaye ile kavram arasında kurulan bağlantı dikkate alındığında, kadının metalaştırılarak para ile satın alınabileceği ve kadının değerinin parasal karşılığıyla belirlenebileceği yönündeki cinsiyetçi bir söylem üzerinden "ucuzluk" mefhumunun temellendirildiği görülmektedir.

73. "*Ucuz olmak*" şeklinde yer alan bu kavramla kimin değersizleştirilemeye çalışıldığı konusu önem arz etmektedir. Zira yazıda açıkça bir isim zikredilmemektedir. Bu konuda derece mahkemesi, yazıda geçen "*Kamusal yetkisini kullanarak motosikletine (son üç rakamı aynı olan) özel plaka takan kurum amirleri...*" şeklindeki ifadeyi işaret ederek, yaptıkları araştırma sonucunda ilgili cümlenin yalnızca bir kişiyi hedef aldığını onun da motosikletinin son üç rakamı aynı (888) olan ve Çine ilçesinde kurum amiri olarak çalışan şikâyetçi emniyet müdür vekili H.Y'nin olduğunu, 5237 sayılı Kanun'un 126. maddesi uyarınca başvurucunun Çine Emniyet Müdür vekilini hedef aldığı konusunda duraksama yaşamadıklarını belirtmektedir. Derece mahkemesinin bu delillerle vardığı sonuca açıkça keyfilik ve bariz bir takdir hatası bulunmadıkça Anayasa Mahkemesinin müdahalesi sözkonusu olamaz. Yazıda geçen "*hakaret içerikli*" ifadelerin emniyet müdür vekiline yöneldiği ve kişilik haklarına saldırı niteliği taşıdığı açıktır. Bu sebeple başvuru konusu yazıyla şikayetçinin manevi bütünlüğünün korunması kapsamında ifade ve basın özgürlüğüne yönelik müdahalenin haklı ve demokratik toplum düzeni açısından gerekli olduğu anlaşılmaktadır.

74. Başvurucunun ifade ve basın özgürlüğü ile şikayetçinin itibar hakkı arasında makul bir dengenin kurulup kurulmadığı bu çerçevede başvurucunun ifade özgürlüğüne yönelik müdahalenin ölçülü olup olmadığı değerlendirilmelidir. Burada sözü edilen her iki hak da anayasal haklar olup eşit düzeyde korunmaları gerekir.

75. Yukarıda belirtildiği gibi yazının bütünü dikkate alındığında genel bir kamusal eleştiri amacı taşıdığı görülmekle birlikte bu eleştirinin sözü edilen kamu görevlilerini itibarsızlaştırma yoluyla yapıldığı anlaşılmaktadır. Şikayetçinin kamu yetkisini kötüye kullanarak özel plaka aldığı için "*ucuzlar*" sınıfında olduğu, dolayısıyla diğer ucuzlar sınıfı gibi şahsiyetsiz, açgözlü ve dünya hırsına sahip biri olduğu, bu durumda annesinin bir kabahatinin olmadığı gibi ifadelerin kamuoyunun bilgilendirilmesinden ziyade şikayetçinin itibarsızlaştırılmasını amaçladığı görülmektedir. Yazıda yer verilen değerlendirmeler bir olgudan ziyade yazarın değer yargılarını içermektedir. Bu çerçevede yazarından bunları ispatlaması beklenemezse de yazının içeriğinin genel olarak basın etiğine uygun olması beklenmelidir. Gazetecilik mesleğinin belli ölçüde abartı hatta kışkırtıcı yargıları da hoş görebileceği kabul edilmekle birlikte, bu hiçbir şekilde üçüncü kişilerin anayasal haklarının ihlal edilebileceği anlamına gelemez.

76. Kamu görevlilerinin kamusal yetki kullanmaları nedeniyle sıradan insanlara göre daha fazla eleştiriye katlanmaları gerekli ise de bu kişilerin görevlerini layıkıyla yapabilmeleri belli ölçüde kamunun güvenine bağlı olduğundan bunlara yönelik eleştirilerin onları kamuoyu önünde itibarsızlaştırılması sonucunu doğuracak düzeye ulaşmaması gerekir. Elbette kişiler kendi fiillerinin sonuçlarına katlanmak durumundadırlar. Somut olayda başvurucunun şikayetçinin önceki hangi fiilleri nedeniyle böyle bir eleştiye yöneldiği açık olmamakla birlikte kişinin nüfuzunu kullanarak son üç rakamı aynı olan plaka aldığı bu nedenle "*ucuzlar*" sınıfına dahil olduğu yönündeki yargıya katlanması gerektiği sonucuna ulaşılamaz. Özellikle söz konusu yazıda yer alan cinsiyetçi söylem ve bu kişilerin ucuzluklarında annelerinin suçu olmadığı gibi ifadelerin demokratik bir toplumda korunması gerektiği söylenemez.

77. Nitekim AİHM, *Janowski* davasında, gazeteci olan başvurucunun belediye görevlilerinin yüzlerine karşı "*aptal*" ve "*hödük*" ifadelerini kullanması sonucu yerel mahkemece cezalandırılmasını ifade özgürlüğü kapsamında inceleyerek, başvurucunun bu sözlerinin, kamuoyunu ilgilendiren konularda yapılan bir fikir alışverişi kapsamında olmadığını, bu sözlerin kamuya açık bir alanda ve birçok kişinin önünde sarf edildiğini bu

sebeple başvurucunun olayda gazeteci değil sıradan bir vatandaş olarak kabul edileceğini, kamu görevlilerine yapılan bu hakaretin kabuledilebilir eleştiri sınırını aştığını belirterek, kullanılan sözlerin ifade ve basın özgürlüğü kapsamında değerlendirilemeyeceğine karar vermiştir (*bkz. Janowski/Polonya,* B.No: 25716/94, 21/1/1999, §§32-35).

78. Diğer taraftan müdahalenin ölçülülüğü değerlendirilirken dikkate alınması gereken başka bir husus da uygulanan yaptırımın ağırlığıdır. Söz konusu olayda başvurucuya adı geçen yazının hakaret suçunu oluşturduğu gerekçesiyle 7.080 TL adli para cezasının verildiği ve hükmün açıklanmasının geri bırakıldığı görülmektedir.

79. Basın yoluyla işlenen hakaret suçlarına ilişkin olarak hürriyeti bağlayıcı cezaya hükmedilmesi halinde bunun tüm basın üzerinde baskı kurabileceği ve kamuoyunu ilgilendiren konuların tartışılmasından gazetecileri caydırabileceği, böylece bir otosansür kurumuna dönüşebileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu nedenle demokratik bir toplumda şiddet çağrısı veya nefret söylemi gibi çoğulcu demokrasiyi ortadan kaldırmayı amaçlayan ifadeler söz konusu olmadıkça hürriyeti bağlayıcı cezaya hükmedilmekten kaçınılması gerekir. Somut olayda başvurucu hakkında ceza davası açılmış ve yargılanmış olmakla birlikte başvurucu aleyhine hapis cezası verilmekten kaçınılarak adli para cezasına hükmedildiği ve verilen cezanın da hükmün açıklanmasının geri bırakılması suretiyle uygulanmadığı görülmektedir.

80. Yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde "*Ucuz olmak*" başlıklı yazının içeriği ve amacı, hedef alınan kişinin kimliği ve konumu, yazının bağlamı, uygulanan yaptırımın ağırlığı gibi hususlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun ifade ve basın özgürlüğüne yapılan müdahalenin ölçüsüz olduğu söylenemez.

81. Açıklanan nedenlerle, ifade ve basın özgürlüğüne yönelik müdahalenin demokratik toplumda gerekli ve ölçülü olduğu anlaşıldığından Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde korunan hakların ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

ii. "*Motosikletli zibidiler*" başlıklı köşe yazısı yönünden

82. Başvurucu tarafından kaleme alınan "*Motosikletli zibidiler*" başlıklı yazıyla ilgili olarak Çine Asliye Ceza Mahkemesi tarafından başvurucuya iftira suçundan 10 ay hapis ve hakaret suçundan 7.080 TL adli para cezası verilmiş ve verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiştir. Mahkemenin gerekçeli kararı incelendiğinde; başvurucunun Çine Madran Gazetesinin üçüncü sayfasında ve www.cinemadran.com adlı internet sitesinde yayınlanan "Motosikletli zibidiler" başlıklı köşe yazısında, öncelikle aslında var olmayan ve emniyet müdür vekilinin kanuna aykırı şekilde plakasız ve sürücü belgesiz yakalanan motosikleti işlem yapmadan serbest bıraktığını ifade ederek esasen katılanın işlemediğini bildiği halde hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılmasını sağlamak amacıyla suç isnadında bulunarak iftira ettiği, yazısının sonlarına doğru ilçede emniyetin, haddini aşan bir uygulama yaptığını ve kadına kıza baktıkları, laf attıkları için Çine'nin erkeklerine kahvehane önlerine oturmanın yasaklandığını duyurduğu, bütün suçun motosikletli zibidilerde olduğunu dile getirdiği, Çine ilçesinde bu yönde bir uygulamanın yapıldığı, bu yazıda da katılanı kastederek ve motosikletli zibidi diyerek basın yoluyla iftira ve hakaret ettiği kanaatine varıldığı belirtilmektedir.

83. Makale bir bütün olarak değerlendirildiğinde; siyasi partili olduğu anlaşılan bir vatandaşın oğlunun, motosikletini ehliyetsiz, plakasız, yüksek hızda ve egzozu açık olarak kullanırken polis memurlarınca durdurularak cezai işlem yapılması sırasında vatandaşın

cezaya engel olmak için bir partinin ilçe başkanı olduğu anlaşılan kişiyi arayarak emniyet müdürünü aramasını ve cezaya engel olmasını istediği, parti ilçe başkanının da bir şirket yetkilisini telefonla arayarak söz konusu cezanın yazdırılmaması yönünde aralarında geçen karşılıklı konuşmaların yer aldığı, ilçe başkanının şirket yetkilisine emniyetin bir dediğini ilgili şirketin iki etmediğini, emniyet müdürlüğüne araba dahi hibe ettiğini, bu sebeple şirket yetkilisinin emniyet müdürünü araması hâlinde cezanın yazılamayacağını söylemektedir. Yazının bu bölümleri genel olarak bir soruna işaret eden ve siyaset, özel sektör ve kamu kurumları arasındaki ilişkileri eleştiren belli kişileri hedef almayan genel nitelikli bir değer yargısını ifade etmektedir. Makalenin bundan sonraki bölümlerinde emniyetin, Çine ilçesinde yaşayan erkeklerin kahvehane önüne çıkmasını kızlara laf attıkları gerekçesiyle yasakladığını, bu durumun topluma hakaret teşkil ettiği, bu durum karşısında halkın temsilcileri olan siyasetçilerin suskun kaldığı, bütün suçun motosikletli zibidilerde olduğu belirtilmektedir.

84. Çine Asliye Ceza Mahkemesinin söz konusu yazıda hem hakaret hem de iftira suçlarının oluştuğu kanaatiyle karar verdiği görülmektedir. Mahkeme topladığı delillere göre "*Çin'e ilçesinde kahvehane önüne erkeklerin çıkmaması yasağının*" uygulamasının Çine'de yapılması nedeniyle olayın doğru olduğunu, bu sebeple Çine Emniyetinin hedef gösterildiğini, aslında var olmayan ve emniyet müdürünün kanuna aykırı şekilde plakasız ve sürücü belgesiz yakalanan motosikleti işlem yapmadan serbest bıraktığını, esasen emniyet müdürünün işlemediğini bildiği halde hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılmasını sağlamak amacıyla suç isnadında bulunarak iftira suçunun işlendiğini, yazıda yer alan tüm hukuksuzlukların sebebinin motosikletli zibidiler olduğunun belirtilmesi karşısında bu zibidinin "*Ucuz olmak*" yazısı nedeniyle motosikletinin son üç rakamı aynı olan emniyet müdürünün olduğu, kendisine "*motosikletli zibidi*" denildiği kanaatine duraksamayarak vardığını belirtmektedir.

85. Başvurucunun yazısı, Çine Asliye Ceza Mahkemesinin gerekçeli kararı, dosyada yer alan tüm deliller bir bütün olarak değerlendirildiğinde; başvurucu tarafından kaleme alınan yazı nedeniyle iftira ve hakaret suçlarından başvurucuya öngörülen yaptırımın, ifade ve basın hürriyetine müdahale teşkil ettiği görülmektedir. Bu müdahalenin haklı, öngörülebilir, demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülü olup olmadığı yukarıda belirtilen ilkeler çerçevesinde değerlendirilmelidir.

86. Makalede genel olarak siyaset, özel sektör ve emniyet kurumları hakkında değer yargısı taşıyan eleştirel bir yaklaşım sergilediği, eleştirilerin kamuoyunu ilgilendiren ve genel yarara ilişkin bir tartışmaya katkı sağlama amacı taşıdığı, şiddet çağrısı veya nefret söylemi içermediği, yazıda yer alan siyasetçilerin, emniyet yetkililerinin ve özel şirket sahiplerinin kim olduklarının açıkça belirtilmediği, yazıda geçen "*motosikletli zibidiler*" ifadesiyle emniyet müdürünün mü yoksa yazının başında ifade edilen bir partilinin motosikletli oğlu gibilerinin mi kastedildiği konusunun açık bırakıldığı anlaşılmaktadır. Yazıda doğrudan bir kişi hedef alınmadığı için sarf edilen sözlerin kişiler hakkındaki değer yargısını mı yoksa olguyu mu ifade ettiği hususlarının ayrıca incelenmesine gerek görülmemiştir. Yazının bir bütün olarak incelenmesinden sözü edilen ifadelerin muhatabının şikayetçi olduğu açık bir şekilde anlaşılmamaktadır. Bu nedenle başvuru konusu yazı nedeniyle başvurucuya uygulanan yaptırımın şikayetçinin manevi bütünlüğünün korunması amacıyla uygulandığı ve ifade ve basın özgürlüğüne yönelik bu müdahalenin haklı ve demokratik toplumda gerekli olduğu söylemez.

87. Diğer taraftan müdahalenin ölçülülüğü değerlendirilirken dikkate alınması gereken hususlardan biri de uygulanan yaptırımın ağırlığıdır. Somut olayda başvurucuya 10

ay hapis ve 7.080 TL adli para cezası verilerek hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiği görülmektedir. Her ne kadar hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararları mahkumiyet hükmü niteliğinde olmasalar da beş yıl içinde kasıtlı bir suç işlenmesi hâlinde öngörülen cezaların aynen uygulanması söz konusudur. Hapis cezası tehdidinin gazetecileri kamusal meseleleri tartışmaktan caydırıcı bir rol oynayacağı ve otosansüre neden olabileceği göz önünde tutularak ertelenen cezaların miktarı ve maruz kalınan ceza tehdidinin ağırlığı dikkate alındığında ifade ve basın özgürlüğüne yapılan müdahalenin ölçülü olduğu söylenemez. Bu çerçevede müdahalenin amacının şikayetçinin şeref ve itibarının korunması olduğu kabul edilse bile şikayetçinin bu hakkı ile başvurucunun bir gazeteci olarak ifade ve basın özgürlüğü arasında adil bir dengenin kurulduğu sonucuna ulaşılamaz.

88. Yukarıdaki açıklamalar çerçevesinde *"Motosikletli zibidiler"* başlıklı yazının içeriği ve amacı, hedef alınan kişinin kimliği ve konumu, yazının bağlamı, uygulanan yaptırımın ağırlığı gibi hususlar birlikte değerlendirildiğinde Çine Asliye Ceza Mahkemesi tarafından başvurucuya verilen cezaların ifade ve basın özgürlüğüne ölçüsüz müdahale niteliğinde olduğu sonucuna varılmıştır.

89. Açıklanan nedenlerle, ifade ve basın özgürlüğüne yönelik müdahalenin demokratik toplumda gerekli ve ölçülü olmadığı anlaşıldığından Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde korunan hakların ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un50. Maddesinin Uygulanması

90. Başvurucu 30. 000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

91. Adalet Bakanlığı, başvurucunun tazminat taleplerine ilişkin görüş bildirmemiştir

92. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şu şekildedir:

> *"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. Ancak yerindelik denetimi yapılamaz, idari eylem ve işlem niteliğinde karar verilemez.*
>
> *(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."*

93. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, esas inceleme sonunda ihlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedileceği belirtilmiş; (2) numaralı fıkrada ise ihlalin bir mahkeme kararından kaynaklanması hâlinde dosyanın ilgili mahkemeye gönderileceği, mahkemenin ihlal nedeniyle dosyayı yeniden ele alarak ihlali giderecek tarzda karar vermek zorunda olacağı hüküm altına alınmıştır.

94. Başvuru konusu olayda "*Motosikletli zibidiler*" başlıklı makale yönündenifade ve basın özgürlüğüne haksız müdahale edildiği gözetilerek, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması amacıyla kararın bir örneğinin Çine Asliye Ceza Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

95. Başvurucunun manevi zararlarının ihlalin tespiti ve ortadan kaldırılması suretiyle tamamen giderilebileceği anlaşıldığından başvurucuya manevi tazminat ödenmesine yer olmadığına karar verilmesi gerekmektedir.

96. Başvurucu, vekâlet ücreti ve yargılama giderlerinin tahsilini talep ettiğinden başvurucu tarafından yapılan 1.698, 35 TL yargılama giderinin ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan nedenlerle;

A. Başvurunun **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,**

B. Başvurucu tarafından kaleme alınan 2/4/2012 tarihli "*Ucuz olmak*" başlıklı köşe yazısı yönünden Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüğünün **İHLAL EDİLMEDİĞİNE,**

C. Başvurucu tarafından kaleme alınan 3/10/2012 tarihli "*Motosikletli zibidiler*" başlıklı köşe yazısı yönünden Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüğünün **İHLAL EDİLDİĞİNE,**

D. Başvurucunun manevi tazminat taleplerinin **REDDİNE,**

E. Başvurucu tarafından yapılan 198,35 TL harç ve 1.500,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.698,35 TL yargılama giderinin **BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,**

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Hazinesine başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması halinde, bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz uygulanmasına,

G. Kararın bir örneğinin 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca, **İHLALİN VE SONUÇLARININ** ortadan kaldırılmak üzere Çine Asliye Ceza Mahkemesine gönderilmesine,

23/1/2014 tarihinde **OY BİRLİĞİYLE** karar verildi.

Başkan	Üye	Üye
Serruh KALELİ	Mehmet ERTEN	Zehra Ayla PERKTAŞ

Üye	Üye
Burhan ÜSTÜN	Nuri NECİPOĞLU